

Flevoland, gemaakt land

Flevoland vernieuwt permanent – de mens houdt het landschap in beweging

Geen enkel Nederlands landschap is meer bepaald door de hand van de mens dan Flevoland – op de bodem van de voormalige Zuiderzee, dik vier meter onder de zeespiegel. Dit grootste inpolderingsproject ter wereld, bedacht als dé voedselvoorziening voor Nederland, is van voor tot achter ontstaan aan de tekentafel: met strakke landbouwgronden, wegen en vaarten, maar ook met landschapskunst, wilde natuur en moderne steden. Flevoland is gemaakt land, uniek en eigenzinnig. Dat herken je meteen als je de provincie binnenrijdt. Die brede horizon, de heldere lijnen, de ruimte, zoveel natuur; dit kan alleen maar Flevoland zijn.

Eiland in de polder

Flevoland heeft een jonge geschiedenis. Zo zijn de oude Zuiderzee-eilanden Urk en Schokland gewoon opgenomen in de polder. Je herkent ze duidelijk in het aangelegde land. Vooral Schokland is opvallend, omdat het aan alle kanten omgeven is door nieuw land. Doorkruis je de provincie, dan voel je de tijdgeest meebewegen: de kavels en de boerderijen veranderen, net zoals de dorpen, steden en activiteiten. De proefopstellingen van het Waterloopkundig Laboratorium uit de vorige eeuw zijn nu onderdeel van het inmiddels volgroeide Waterloopbos (rijksmonument). Je vindt ook verwijzingen naar een verder verleden: vindplaatsen van scheepswrakken herinneren je eraan dat je hier eigenlijk op de bodem van de Zuiderzee staat.

Nationaal Park Nieuw Land

In het Markermeer is nieuwe geschiedenis geschreven: daar zijn onlangs de Marker Wadden aangelegd, nieuwe eilanden die de natuur van het Markermeer verbeteren. Volgens dezelfde methode, *Building with Nature*, is de Houtribdijk versterkt. Meer veiligheid en natuurontwikkeling gaan daar hand in hand. Op beide plekken gaat de natuur al haar eigen gang. Dat is de rode draad van

alle natuurgebieden in Flevoland: aangelegd, maar uiteindelijk wilde, volwaardige natuur – zoals bijvoorbeeld de weidse Oostvaardersplassen en het intieme Horsterwold, het grootste aaneengesloten loofbos van Nederland. De geplande natuurgebieden van het prille begin samen vormen nu zelfs het jongste nationaal park van ons land: Nationaal Park Nieuw Land.

Overall Land Art

Flevoland is één groot landschapskunstwerk: alles in Flevoland wordt nog steeds bedacht en gemaakt door mensen. Er is hier altijd ruimte voor vernieuwende ideeën. Zo zijn er experimenten met vrij bouwen, natuurontwikkeling, een opblaasbare waterkering, er zijn plannen voor meer nieuwe eilanden, de Floriade komt eraan. Daarbij koestert Flevoland haar *landmarks*. Bijvoorbeeld de Knardijk, vroeger de buitengrens van Oostelijk Flevoland, nu nog steeds zichtbaar in het landschap. Ook de uitgesproken keuze voor negen spectaculaire landschapskunstwerken is typisch Flevoland. Nergens ter wereld kun je zo dicht bij elkaar zo veel *land art* bewonderen. Werken als de indrukwekkende Groene Kathedraal (Marinus Boezem), Sea Level (Richard Serra) en het veertig jaar oude Observatorium (Robert Morris) vormen bijzondere bakens in het door mensen gemaakte landschap.